

67-72-12
17. 11. 16

У спеціалізовану вчену раду Д 35.052.11
по захисту дисертацій на здобуття
вченого ступеня кандидата архітектури
Національного університету
"Львівська політехніка"
м. Львів, вул. Степана Бандери, 12

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА
Куцевича Вадима Володимировича
на дисертацію Воронкової Івонни Святославівни
«Архітектурно-типологічні принципи реновації бібліотек
вищих навчальних закладів України»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата архітектури
зі спеціальності 18.00.02 – «Архітектура будівель і споруд»

Значення бібліотек у забезпеченні навчального процесу та наукової діяльності вищих навчальних закладів (ВНЗів) безперечне, а впровадження новітніх методів архітектурного проектування будівель бібліотек на основі реновації існуючих об'єктів стає актуальним науково-технічним завданням.

Сформульовані в роботі мета та методи, окреслене коло завдань дослідження заперечень не викликають.

Подана до розгляду дисертація складається зі словника термінів та визначення понять, переліку скорочень, вступу, чотирьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, ілюстративної частини. Обсяг дисертації становить 146 сторінок основного тексту, 53 сторінки з ілюстраціями та таблицями. Список використаних джерел сформований з 363 найменувань. Додатки представлені трьома частинами на 44 сторінках і містять інформацію про використання результатів дисертації у практичній діяльності автора, апробацію основних положень та висновків наукової роботи на наукових конференціях і семінарах, зразки соціологічного опитування.

Актуальність теми дисертації Воронкової І.С. полягає у тому, що виконана вона як міждисциплінарне дослідження реновації архітектурного середовища бібліотек і може стати корисною не лише архітекторам-практикам, науковцям, а також історикам, культурологам та бібліотекознавцям.

Актуальність теми дослідження Воронкової І.С. підтверджується сучасними вимогами до культурного будівництва, що відображені в Конституції України і основах законодавства про культуру. В той же час слід відзначити, що залишковий принцип фінансування об'єктів культури, серед яких важливе місце посідають бібліотеки, негативно позначається на їх матеріально-технічному забезпеченні.

Дана дисертаційна робота має зв'язок з науковими програмами в межах роботи кафедри дизайну архітектурного середовища НУ «Львівська політехніка» – «генеза та розвиток дизайну архітектурного середовища житлових, громадських і виробничих будівель та споруд» № 0108/V10404 та «генеза та розвиток дизайну інтер'єру, обладнання та умеблювання» № 0108/V10405.

Відсутність науково-обґрунтованих рекомендацій щодо реформування діяльності бібліотек, оптимізації організаційних процесів, реновації їх архітектурного середовища створюють проблеми у їх функціонуванні. На основі проведених досліджень здобувачем виявлено, що сьогодні в Україні майже 300 бібліотек вищих навчальних закладів морально та фізично застаріли з точки зору архітектурно-планувальної організації та використання технічного обладнання. За таких умов тема даної дисертації – «Архітектурно-типологічні принципи реновації бібліотек вищих навчальних закладів України» – цілковито зорієнтована на розробку завдання, яке є важливим як для практичного вирішення зазначеної проблеми, так і для теорії архітектури.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації зумовлена повнотою охоплення дослідженого

матеріалу, впровадженням у реальне пошукове, експериментальне і конкурсне проектування бібліотек. Автор послідовно дотримується загальноприйнятої методики наукового пошуку і разом з тим враховує специфіку обраного об'єкта та предмета дослідження. На користь такого висновку говорить велика кількість проаналізованих автором науково-теоретичних розробок та практичного досвіду формування української та світової бібліотечної архітектури. Результати такого аналізу використані автором і стали аналітичною базою при написанні основних розділів дисертації, а також при формулюванні остаточних положень і висновків.

У вступі розкрито актуальність теми, мету і завдання дослідження, викладено наукову новизну отриманих результатів роботи, їх теоретичне та практичне значення. Розгорнута характеристика сучасного стану проблеми, ступінь її вивченості в вітчизняній та зарубіжній архітектурній практиці, чітко окреслена невирішена частина цієї проблеми, а також показана структура дослідження.

У **першому розділі** розглядається світовий досвід проектування і будівництва бібліотек та методика їх дослідження, представлено загальну характеристику діяльності сучасних бібліотек у світі, проведено аналіз основних наукових робіт і напрацювань у галузі бібліотечної архітектури в Україні та за кордоном, запропоновано методику дослідження архітектури бібліотек вищих навчальних закладів. Слід відзначити, що автором дисертації обстежено близько 50-ти бібліотеки в Україні та за кордоном.

У **другому розділі** йдеться про розвиток архітектури бібліотек вищих навчальних закладів в Україні та світі, де І.В.Воронкова розглянула історичні передумови вітчизняного досвіду пристосування та реновації будівель бібліотек вищих навчальних закладів. В результаті визначено чотири етапи формування бібліотек на території України: зародження бібліотек ВНЗ; їх становлення та інтенсивне будівництво; період стагнації; новий вектор розвитку. Значну увагу в цьому розділі присвячено аналізу вітчизняного та закордонного досвіду реновації бібліотек. Суттєвим

результатом проведеного аналізу є визначення того, що для європейської практики характерне використання різних прийомів реновації, залежно від значимості приміщень і їх технічного стану: із збереженням фасадів, але зі зміною внутрішньої структури будівлі; з кардинальною зміною об'ємно-просторової структури будівлі загалом; розбудовою бібліотеки з урахуванням стилістики бібліотечного комплексу. У роботі запропоновано уніфікований видовий класифікатор для бібліотек України за основними ознаками.

У **третьому розділі** висвітлені напрямки формування архітектурно-планувальної організації бібліотек вищих навчальних закладів. Автором виокремлено основні соціально-культурні чинники, які здійснюють вплив на формування архітектурно-планувальних рішень бібліотек. До них увійшли: політичні, ідеологічні, фінансово-економічні, соціальні та освітні чинники. Окреслено функціонально-технологічні вимоги до організації бібліотек. На прикладі вивчення закордонного досвіду проектування університетських бібліотек запропоновано застосування сучасних цифрових технологій на основі автоматизації робочих процесів та індивідуального місця праці, використанню бездротової мережі комунікації, аудіовізуальних матеріалів, засобів, комп'ютерних інтерактивних терміналів та ін.

У **четвертому розділі** розроблено принципи реновації бібліотек вищих навчальних закладів та їх структурну модель. Сформульовані принципи згруповані відповідно до організаційно-методичних, функціонально-планувальних та об'ємно-просторових характеристик об'єкта дослідження. Для кожної групи принципів запропоновані відповідні пропозиції щодо їх реалізації. Накопичена автором дисертації фактологічна база даних дозволила сформувати структурну модель удосконалення проектування бібліотек вищих навчальних закладів на основі їх реновації та запропоновані варіанти проектних рішень її реалізації.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження полягає в тому, що автором вперше визначено етапи розвитку бібліотек вищих навчальних закладів в Україні, виявлено основні типи їх будівель та приміщень, а також встановлено залежність функціональної структури об'єктів від обсягу фонду, кількості відвідувачів, чисельності персоналу та виду їх діяльності. Крім того, здобувач виявила особливості архітектурно-планувальної організації бібліотек вищих навчальних закладів на основі узагальнення вітчизняного та закордонного досвіду і розробила архітектурно-типологічні принципи реновації бібліотек ВНЗів з урахуванням експлуатаційних характеристик та особливостей їх функціонування.

Практична цінність дослідження полягає в тому, що сформульовані в роботі архітектурно-типологічні принципи реновації бібліотек теоретичні положення можуть бути застосовані в проектній практиці та навчальному процесі вищих навчальних закладів архітектурного напрямку; у підготовці нових методологічних документів з бібліотечної справи, у розробці змін до державних будівельних норм, посібників з проектування, будівництва і реновації бібліотек; при формулюванні завдань для навчального та конкурсного проектування бібліотек різних типів; в експертному оцінюванні виконання проектних рішень і реновації бібліотек; а також як базовий матеріал для подальших досліджень у даному напрямку. Результати дослідження можуть бути використані у науково-дослідних роботах, у проектуванні та розробці технічної документації з реновації бібліотек вищих навчальних закладів та бібліотек інших типів.

Знайомство з публікаціями автора по темі дисертації засвідчує, що вони як в кількісному відношенні (всього 19 праць, з них 7 у фахових виданнях), так і щодо повноти викладення в них основних теоретичних положень цілком відповідають вимогам, що пред'являються до даного рівня робіт. В результаті дослідження отримало апробацію на 22-х наукових міжнародних конференціях, які відбулись у 2006–2016 рр. в Україні та за кордоном.

При співставленні тексту дисертації та автореферату з точки зору його **відповідності основним положенням** і концептуальним висновкам самого дисертаційного дослідження розбіжностей не виявлено. У повній відповідності до існуючих вимог у авторефераті відображено основні етапи дослідження, наведено головні висновки до всіх розділів та до дисертації загалом.

Разом з тим слід відзначити деякі **зауваження** стосовно виконаної роботи:

1. У вступі до дисертаційного дослідження забагато сказано взагалі про бібліотеки і мало про спеціалізовані бібліотеки вищих навчальних закладів.

2. Підрозділ 1.1 дещо перевантажено визначенням терміну «бібліотека» (стор. 15-18), який має своє відображення у словнику термінів та визначень понять.

3. Таблицю 1.4 «Основні бібліотечні асоціації світу» (стор. 35) слід перенести у додаток. Це ж стосується і таблиці 1.6-1.7 (стор. 40-48).

4. У підрозділі 2.2, де узагальнюється досвід проведення реновації бібліотек вищих навчальних закладів, хотілося б визначити якісь основні прийоми реновації об'єктів, що розглядаються.

5. Висновки до третього розділу потребують скорочення.

Всі вищезазначені зауваження не знижують в цілому позитивне враження від дисертації.

Підсумовуючи сказане вище, можна дійти висновку, що дана робота повністю відповідає вимогам МОН України, які висуваються до кандидатських дисертацій, є завершеною працею, автору якої вдалося отримати нові наукові результати, що в своїй сукупності вирішують важливу наукову проблему архітектурної реновації існуючих бібліотечних будівель та споруд вищих навчальних закладів. Тому вважаю, що автор представленого дисертаційного дослідження **Воронкова Іванна**

Святославівна безперечно заслуговує присвоєння їй наукового ступеня кандидата архітектури за спеціальністю 18.00.02 – «Архітектура будівель і споруд».

Офіційний опонент,
завідувач кафедри архітектурного
проектування цивільних будівель і споруд
Київського національного університету
будівництва і архітектури,
доктор архітектури, професор

 В.В.Куцевич

Підпис доктора архітектури,
професора Куцевича В. В.
ЗАСВІДЧУЮ
Вчений секретар
Вченої ради КНУБА

С.С.Петренко